

Ebben az országban sok minden igaz, de szerencsére sok minden még igazabb. Az általános válság vitathatalna jele az, amikor a tények olyanok, mint a gyurma, mindig annak a kéznek a nyomait őrzi a agyagsomó, amelyik éppen az előbb babrált vele. Mindenkiné igaza van, és még inkább igaz.

Igaz például, hogy Szeged városában négy embernek nagyobb a havi jövedelme nettó száznegyvenezer forintnál. Halász kollégának a Magyar Nemzetből vett cikkéből vettem ezeket a bájos adatokat, mert újsága arra kereste a választ, kik a gazdagok ma Magyarországon. Körkérdés volt, Szegedet is érintő. Mármint ha ez a négyes szám igaz is, még igazabb, hogy ennél jóval több nettó száznegyvenes és még gazdagabb polgár él Szegeden, és az is igaz, hogy egy viharsarki cipőgyárból nettó ötezer-ötezeröt száz forintot visznek haza a hónap legfontosabb napján a munkások. Odateszik az összevagdostott konyhaasztalra az egyetlen ötezrest, meg a néhány darab százast a csillogó aprópénzzel együtt zsírpapíros disznósajt és a zacskónyi szalonna közé, és el tudom képzelni, miket gondolnak. Ezek az asszonyok, akikből, ha jól sejtem, Szegeden is él jó néhány, általában nem hozzák nyilvánosságra, mire gondolnak ilyenkor. Nézik a pénzt, de csak a szájuk jár. Bocssák meg, de most nem idézek. Az a helyzet, ha hallani, netán rögzíteni lehetne ezeket a mondatokat, valamint azonosítani lehetne a mondatok gazdáit is, úgy ez háromezeröt száz nettó forintot jelentene a kormánynak. Ennyire büntették ugyanis azokat a fiatal embereket, akik nagy nyilvánosság előtt gyalázták és szidalmazták a kormányt, s annak politikáját március tizenötödikén.

Ha a kritikának ezt a radikális, s valljuk meg: igen megmondhatatlan formáját a legrosszabbul kereső cipőgyári munkásnő egyszer használhatná, akkor

Norma

maradna még a hónapra kétezer, kétezeröt száz forintja, ami különben nem lebecsülendő összeg. Valószínűleg a legszorgalmasabb, és legügyesebb munkásnők kétszer is megejthetnék a szidalmazást, különösen az egy, két és három gyermekes anyák, akik reggel hét helyett rendre a hatórás napsugárral kísértetik magukat a gyárkapuig, hogy teljesíteni tudják a normát. Mert egyébként – állítólag – a norma úgy van kitalálva, hogy ne lehessen teljesíteni. A norma azért olyan amilyen, mert a vállalat a csődnek elkeresztelt szakadék szélén táncol, és ugye, ilyen helyzetben nem lehet nagy fizetéseket adni. Erről persze nem a kormány tehet. És nem is az igazgatótanács, de még a főmérnök sem, különösen nem a Sziráki úr, a portás, aki állítólag az ötvenes években sztahanovista volt. Jó tudni, hogy ennyire ártatlanok vagyunk.

Nemrégiben tartalmas értekezéseket olvashattunk Vitray Tamás fizetésének igaz és még igazabb mennyiségéről, s ekkoriban hangzott el ama érv is, hogy hát fölösleges bruttó kétszázezer forintokon háborogni, mert a Vitray valami olyat tud, amit csak nagyon kevesen ebben az országban. Így igaz. Ellenben még igazabb, hogy a viharsarki munkásnő is valami olyat tud, amit egyre kevesebben ebben az országban: ölbicejett kezekkel nézni azt a nyomorult ötezrest, és nem megszólalni.

Néhány napja láttam egy asszonyt, nem hiszem, hogy cipőgyári munkásnő volt, mindenesetre olyan fajta. Barna orkánban, fejkendőben ült a buszon, sápadt volt és fásult, a száját összeszorította. Egyszer csak odaült mellé az öregember, aki az előző megállónál szállt föl két hatalmas kosárral. Ránézett az asszony a kosarakra, mert az

egyik hozzáért a lábához. Az öregember biccentett.

Tudja, mert én vidéki vagyok, mondta.

Aha, válaszolta az asszony, aki lehetett volna cipőgyári munkás is, és kinézett az ablakon. Az ég elsötétült, s a busz koszos üvegét csapkodni kezdte a hirtelen eleredt eső.

Tudja, mutatott ki az öregember, ez kell, hogy nőjön a búza. Na mondjuk nő is. Lesz kenyere mindenkinek.

Maga meg tudja fizetni?, kérdezett hirtelen közbe az asszony, de aztán, mint akiben túl sok az indulat, el is hallgatott gyorsan.

Lesz kenyér, lesz pénz is, csak sajnáljat legyen, mondta ekkor az öregember.

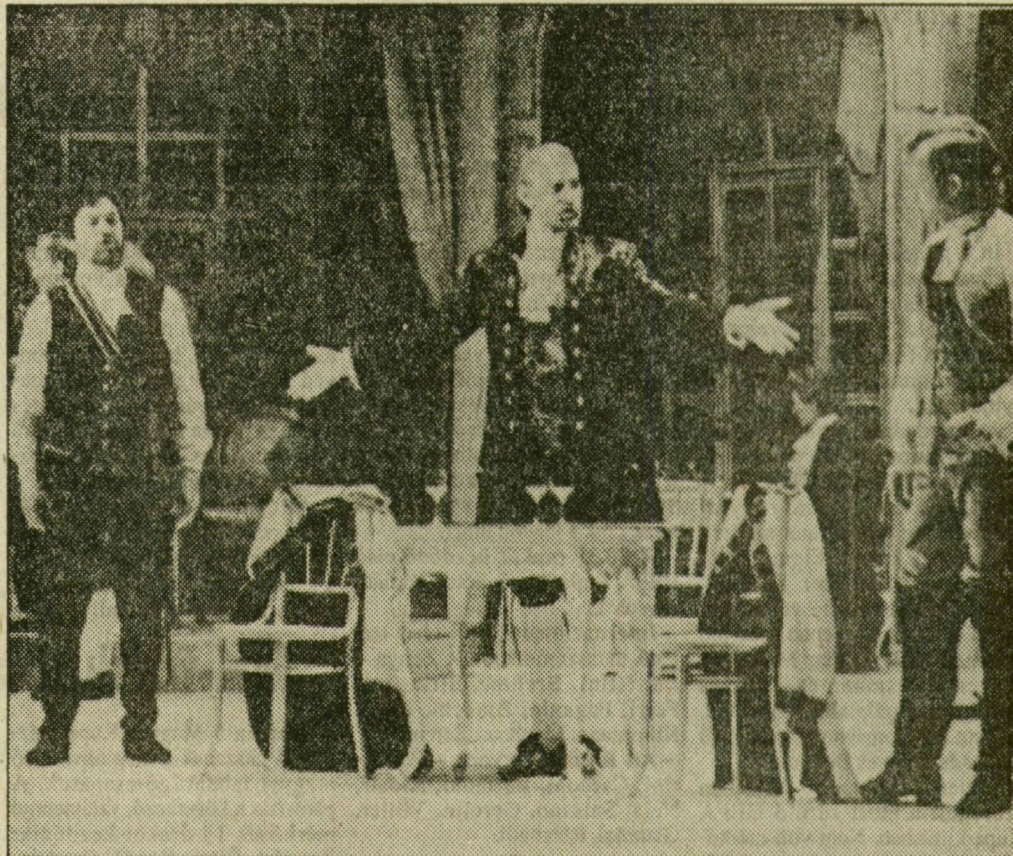
Én már ugyan nem sajnállok senkit, engem se sajnálnak, válaszolt az asszony, az öregember meg úgy nézett a sápadt és keserű arcba, hogy egészen közel hajolt. Ment a busz, csapkodta az eső, visongtak a fiatalok. Akkor megszólalt az öregember.

Dehát Krisztus Urunk is azért jött le hozzánk, mert megsajnálta bennünket. Mondja csak, mi lett volna mivelünk az Ó nagy sajnálata nélkül? Lejött, és megfogta a kezünket.

És az öregember földbarna keze, mintha csak tovább mesélné ezeket a konok szavakat, fölemelkedett, s lassan kifordult a két nehéz, sötét fényű tenyér. Zötyögött a busz, verte az eső, megdöbbenve nézett a levegőben maradt tenyerekre az asszony, aki akár cipőgyári munkás is lehetett volna, és már nem tudott többé megszólalni. Aztán az öregember se szólt többet.

Csak az eső csapkodott, verte a földet és a várost, mintha hirtelenjében akarna elmondani minden igazat és még igazabbat.

Darvasi László

COSI FAN TUTTE BEMUTATÓ

A hűség próbája

A Mozart évet a szegedi operisták az *Angyal Mária* rendezte *Cosi fan tutte* felújítással köszöntik. Varga Mátyás díszletei között, Vágvolgyi Ilona jelmezeiben ez évadban *Matkócsik Éva* (Fiordiligi), *Szonda Éva* (Dorabella), *Andrejcsik István* (Guglielmo), *Réti Csaba* (Fernando), *Gregor József* és *Kövári Csaba* (Don Alfonso), *Vajda Juli* (Rosina) lépnek színpadra. A koreográfiát *Mátó Éva* és *Kolep Zoltán* készítette és táncolja. Az előadást a '87/88-as évadban *Cser Miklós* dirigálta, most *Kocsár Balázs* a karmester. A plakát tehát senkit ne tévesszen meg, a május 10-i és a későbbi előadásokat is ugyanezen szereposztással láthatja majd a nagyjérdemű. A színpadon jelzett művészek, *Frankó Tünde*, *Derecskei Zsolt* és *Vághelyi Gábor* csak szeptemberben, a következő évad *Cosi fan tutte* című előadásában lépnek majd fel.

A hétfő esti főpróbán mégis ott láttam a színpadon *Vághelyi Gábort*, mint a jelmezes próba egyetlen civil figuráját. Jót mulattak a tizen-nyolcadik századi módi szerint felöltözött művésztársai, amint *Vághelyi* hőzöntéges próbanadrágjában hol katonatisztet, hol általában nemest játszott. Miután szerepét még nem kell tudnia, a legalább kétkilós partitúrát időnként az imádott hölgy térdére támasztva volt kénytelen lapozgatni,

a műhaldoklási jelenetnél pedig a segítségére siető álorvos köpenye alól kellett kilesnie, hanyadik ciftemél is tart a zenekar. Szünetben elmondta, azért ugrott be próbálni, mert *Andrejcsik István* igen fontos elfoglaltsága akadt, ezekben az órákban néz apai örömök elé. (Azóta megtudtuk, a próba idején szerencsésen megszületett *Lujza* nevű kislánya. Gratulálunk!)

A sztorit az operabarátok jól ismerik, meglehetősen megzavarják egymás és önnön maguk fejét a szerelmesek a kissé furcsa hűségpróbával. Hogy „mind így csinálják”-e a dolgot a mai nők, ha netán alban nemesekkel akadnak össze, nem tudom. S hogy akad-e a magabiztos férfiak közül olyan, aki hajlandó álszakállt öltetni szíve hölgye hűségének kipróbálása végett? Nem tudom. Mindenesetre *Loranzo da Ponte* nem túl elmés librettója jó alkalmat szolgáltatott Mozartnak arra, hogy igényes muzsikát írjon. Olyan, amivel igencsak megoldoztatta az énekeseket és a zenekart. A feladat a szegedi operistáknak – úgy tűnik – most sem fog gondot okozni.

A *Cosi fan tutte* bemutatója csütörtökön este 7 órakor kezdődik a nagyszínházban.

(pacsika)

Xaver Varnus, a „csodavirtuóz”

Odaül az orgonához, s átveszi az uralmat hallgatósága felett. Elfelejtjük, hogy a dómban vagyunk, lehetnének akárhol, egy a lényeg: lelünk fogja. Bachot játszik.

Janus-arcú műsora is eszköz a varázslatban. Egyrészt a prelúdiumok és fűgák hatalmasan fenséges világával nyugdöz le. Súlyos, fényes aranyoszlopos hangbiriadalomban, fény sugaras tömjénfüst-nyalábok közt imbolygunk, s a „Nagy” c-moll prelúdium hatalmas hangzuhataga alatt fuldoklunk. Másrészt a korálók egyszerű tisztaságát ragyogtatja fel. Bensőséges imahangon szól, gyermeki derű, bárányfelhős kék ég fényes nyugalma, mezők zöld selymének csendes békéje leng körül, hogy azután az e-moll prelúdium és fűgában annál lehengerlőbben magasodjon elénk az Úr az Ó katedrálisában. Nincs feloldozás. Komor fenség fényeskedik, s a fűga témái, mint zaklatott lelkek üzik, kergetik egymást.

A d-moll toccata és fűga világában sötét, fekete ég kárpitját hasítják szét a fortissimók fehérarany

villámai, s a túlvilági fényben a fűge hangok, mint ezüstből vert falevelek kavarnak pengve, csengve.

Aztán felhangzik három magányos kis dallam. Három magyar népdal. Témademutató. Majd hirtelen különös feszültséggel telik meg a levegő. Mintha egy áramkör záródna, s fény zúdul ránk. Indul az adott témákra az improvizáció. Mint a bővíző forrásból, úgy buzog fel játékos színtantáziája, s bódít a pazar színekben tobzódó hangszerelés. A témák víziókat váltanak ki Varnusból, s ezeket látatja velünk. „Elindultam szép hazámból...” az idegenség óceánja morajlik fel, áradva hömpölyög, s sodor bennünket. „Serkenj fel kegyes nép...” vibrál, sziporkázik, lüktet a pirosposztógás élet, dörömböl a vad életöröm.

A kritikai mércét el kell dobni. Az istenáldotta tehetség áradó megnyilatkozásának adjuk át magunkat.

Berényi Bogáta

SZÍNHÁZI ELŐZETES

A drámai jövő

Három bemutatót tart a következő évadban a Szegedi Nemzeti Színházban a prózai tagozat, a Kisszínházban pedig valószínűleg hat újdonságot láthatunk.

Az 1991-92-es évadban a Nagyszínházban először a *Padlás* kerül színre. Presser Gábor-Sztevanovity Dusan-Maróti Péter musicaljét a főrendező, *Korcsmáros György* rendezi. A díszleteket az ugyancsak *Korcsmáros* rendezte régebbi debreceni előadásból kölcsönzik. Ebben a darabban vendégként a Rádióost *Bognár Zsolt* alakítja, aki korábban évekig a szegedi színház tagja volt. Heller regénye, A 22-es *csapdája* Kem András adaptációjában kerül színre, a főszereplő *Kovács Zsolt* lesz. A három tagozat közös vállalkozásban mutatja be a

My fair lady című musicalt. Higgins *Gáti Oszkár*, Liza *Frankó Tünde*, Doolittle *Gregor József* lesz, a koreográfiát pedig *Imre Zoltán* tervezi.

A Kisszínházban Schiller *Stuart Mária*ját *Szegvári Menyhért* rendezi, a díszleteket *Csányi Árpád*, a jelmezeket *Vágvolgyi Ilona* tervezi. A két főszereplő *Bede-Fazekas Annamária* és *Fekete Gizi*. Saint-Exupéry *Kis hercege*t fiatal színészek és stúdiósok fogják játszani *Varsa Mátyás* irányításával, a címszereplő *Téglás Judit*. *Csapó Virág* harmadéves főiskolás lesz az egyik főszereplője *Molnár Ferenc Liliomjának*. Színrre kerül még *Robert Harling Acélmagnóliák* című darabja, melyet hat nő játszik, valamint *Dürrenmatt Nagy*

Romolusa Király Levente főszereplésével, *Sándor János* rendezésében. Ezenkívül *Gárdonyi Lámásdát* vagy *Katona Bánk bánjának* stúdióváltozatát tervezik a Kisszínházban, amely darabban várhatóan turnézni fog a társulat.

Mint *Korcsmáros György* főrendező elmondta, szeretnék folytatni a stúdiószínházi előadásokat is a Tantsz Művelődési Házban, de erre vonatkozóan konkrét elképzeléseik még nincsenek.

Új tag a színházban *Fazekas Andrea* Békéscsabáról, valamint valószínűleg egy marosvásárhelyi fiatalember, *Fekete István*. Vendégként fellép *Csapó Virág* fh., *Gáti Oszkár*, *Vass Gábor* és *Bognár Zsolt*.

ELŐSZÖR SZEGEDEN

Szabad Színházak Nemzetközi Találkozója

Az idei Szabadtéri Játékok egy új rendezvényformának is keretet ad. A Játékok igazgatósága és a Szegedi Színházi Páholy augusztus 12. és 15. között rendezi meg az alternatív színházak fesztiválját. Négy nap alatt nyolc társulat jön el, s előadásokat tartanak a város legkülönbözőbb pontjain. Itt lesz várhatóan a szófiai Könyv és Mosoly Színháza (A Börtönök című előadással), a párizsi Turba Színház (Track), a pozsonyi József Attila Ifjúsági Klub Színpad (Babits: Laodameia), Budapestről az Andaxínház (Fanatikusz Zenekar, Ernst Jandl verseire), Csetneki Gábor társulata (Aisa és Engima című előadásokkal), az Arvisura Színház (Magyar Elektra) és a Szkéné Szabad Társulás. Emellett várhatóan szegedi csoportokkal mutatja be a találkozó ideje alatt Árkosi Árpád Az Éhezőművész elmegy című produkciót, amely Franz Kafka novellája nyomán készült. A találkozó háttéréről *Balog József*, a Páholy elnöke beszélt.

– Ez egy próbafesztivál, Magyarországon ilyen eddig nem volt. Ami volt, például a kazincbarcikai fesztivál, azon általában verseny folyt, s a csoportok inkább egymásnak mutatkoztak be, mint a közönségnek. De kísérlet ez azért is, mert ez a fesztivál nyáron lesz, amikor nincsen a városban az amatőr színházak legfőbb közönség-bázisa: az egyetemi-főiskolai hallgatóság. Most kiderül, rajtuk kívül kit érdekel ez a fajta színház. Azt szeretnénk, ha ez a fesztivál áthatná a várost. Olyan játszóhelyeket kerestünk, ahol a színház nem egy épület falai közé zártan jön létre. Szegeden sok olyan tér, udvar, utca van, ahol nyáron előadást lehet csinálni. Később szeretnénk ezt a találkozót egy nagy nemzetközi

fesztivállá bővíteni, amely akár 2-3 hétig is eltarthat, s amely vonzó lenne a legrangosabb együtteseknek is.

– Múlt hét pénteken kezdte meg munkáját az a bizottság, amely a Szegeden kialakítandó színházi struktúrát dolgozza ki. Te tagja voltál ennek, de kileptél belőle. Miért?

– Ennek személyes okai vannak. Írtam egy háromoldalas levelet, abban megfogalmaztam az indokaimat. En ugyanis a pályázatomban a szegedi amatőr színházak jövőjével foglalkoztam, az a bizottság pedig a hivatásos színházakkal foglalkozik. Úgy gondolom, a Szegedi Nemzeti Színház ügyében nincs kompetenciám. Nekem nem az a dolgom, hogy abban dolgozzam. A mi

legfontosabb jellemzőnk épp az, hogy a hivatalos struktúrán kívül állunk. Én csak ezt képviselhettem volna ebben a bizottságban, ami azonban annak nem témája, ezért nem akartam ezzel terhelni a munkáját. Másrészt én a színházzal mint művészettel foglalkozom, s semmi nem kényszerít, hogy szervezeti kérdésekben döntési pozíciót vállaljak. Nem az én dolgom, hogy a profi színház működési rendjéről döntsék. Véleményem természetesen van, de csak a művészi kérdésekről.

– Mi egy profi színház dolga?

– Az, hogy pontosan szólítsa meg a kort, amiben él. Mondja el, hogy milyennek látszik onnan, belülről. Sokféle, gazdag képet kell adnia. Ha ezt érvényesen csinálja, akkor ehhez a néző viszonyulni fog. Elveti, vagy elfogadja, de megérinti. Nekem a megérintettséggel kell foglalkoznom. Egy művésznek nem az a dolga, hogy bizottságokban üljön, és arról meséljen, hogy milyen színház kellene. Azt a színházat meg kell csinálni. Ezzel a nyári fesztivállal mi mindenesetre megpróbáljuk megmutatni, hogy szerintünk milyen színházra lenne szükség.

M. T.